

Bezpečnost potravin

Hejmalová Michaela

Bezpečnost potravin (BP)

- je základním principem evropské potravinové politiky, který zaručuje ochranu zdraví spotřebitelů

Bezpečnost potravin zahrnuje:

- hygienu výroby potravin
- kontrolní mechanismy
- monitoring potravních řetězců
- bezpečnost krmiv

Zajištění BP

BP zajišťují státní organizace (státní správa) a instituce financované státem:

- tvorba legislativy
- průběžná a důsledná kontrola zdravotní bezpečnosti a kvality
- monitoring cizorodých látek
- aplikace vědeckých stanovisek do praxe
- informování a vzdělávání spotřebitelů (např. zacházení s potravinami)

Strategie BP

- základní řídicí dokumenty od r. 2001
- v současnosti platí čtvrtá strategie (2010 – 2013)
- cílem je posílení ochrany a podpory zdraví a oprávněných zájmů spotřebitelů
- dokument definuje klíčové oblasti rozvoje v letech 2010 – 2013 a stanovuje střednědobé úkoly pro subjekty působící v oblasti bezpečnosti potravin a výživy

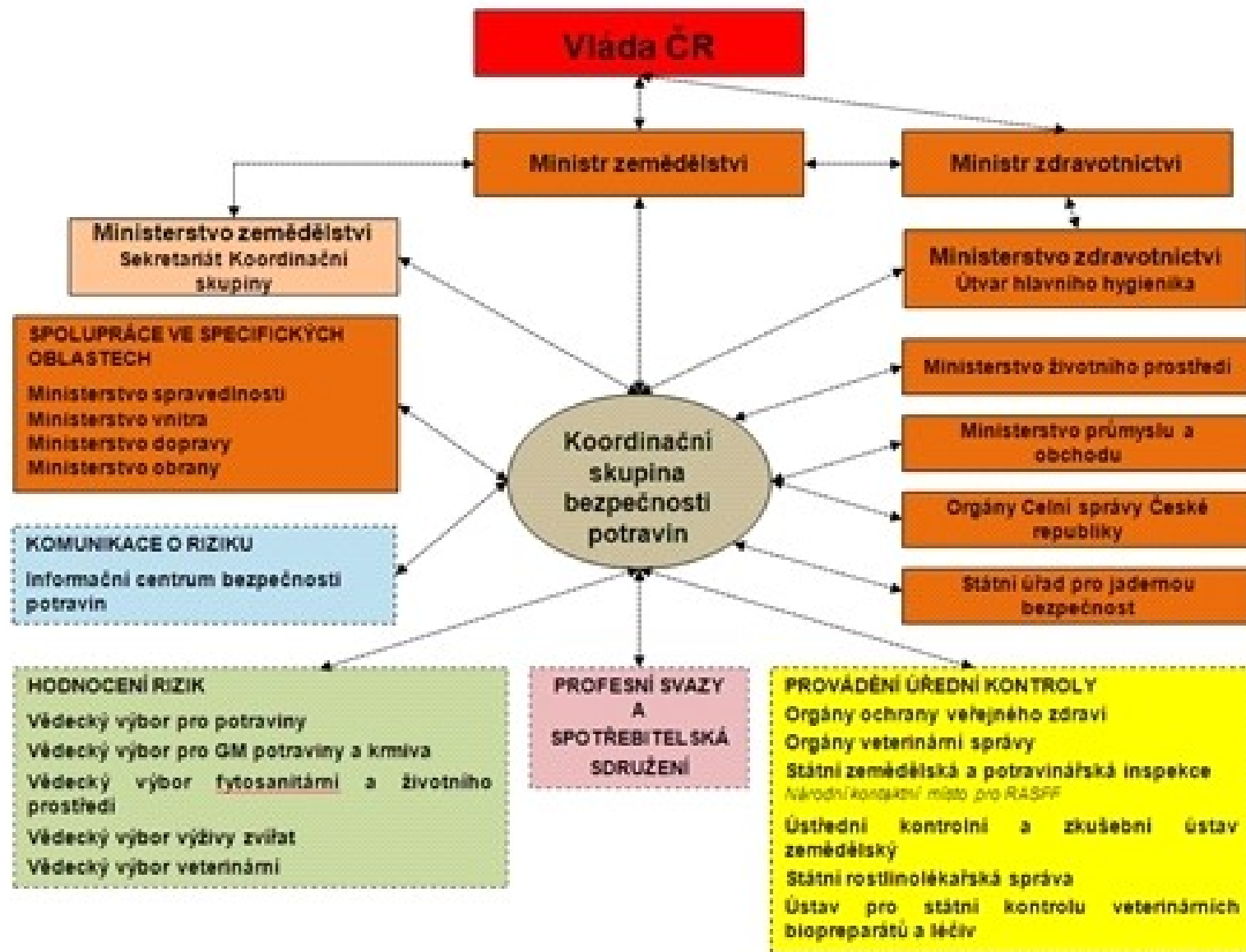
Předchozí strategické dokumenty

- čtvrtá strategie navazuje na předcházející koncepční materiály z let **2001, 2004, 2007**, a je nově rozšířena o otázky výživy, jež jsou zásadní z pohledu dlouhodobého zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva
- 2001 – první strategický dokument ČR – Strategie bezpečnosti (zdravotní nezávadnosti) potravin
- 2004 – strategie zajištění bezpečnosti potravin v ČR po přistoupení k EU

System zajištění BP

- Organizace systému zajištění bezpečnosti potravin v ČR vychází (jako ve všech zemích EU) z **analýzy rizik**. Ta je složena ze tří velkých celků, jež jsou uspořádány nezávisle, ale navzájem se doplňují:
 - **hodnocení rizik**
 - **řízení rizik**
 - **komunikace o riziku**

System zajištění BP

1. hodnocení rizik

- za hodnocení zdravotních rizik jsou zodpovědná odborná pracoviště Ministerstva zdravotnictví
- v celém potravinovém řetězci se však vyskytuje celá řada dalších rizik, která mají vliv např. na zdraví zvířat a rostlin. Pro jejich hodnocení byly ustaveny vědecké výbory

Vědecké výbory

- expertní skupiny, poradní orgány koordinační skupiny bezpečnosti potravin, nepřímo tedy ministra zemědělství.
- jsou složeny z nejlepších odborníků v daných oblastech.
- jejich úkolem je zpracovávat vědecké studie, poskytovat odborná stanoviska, připravovat návrhy na přijímání opatření k zajištění zdravotní nezávadnosti v celém řetězci výroby potravin a krmiv, a spolupracovat na řešení aktuálních otázek

Jednotlivé vědecké výbory

- **vědecký výbor veterinární (2002)** - zabývá především oblastmi zdraví a pohody zvířat, zoonóz, hygieny provozu a nezávadnosti živočišných produktů
- **vědecký výbor výživy zvířat** se od roku 2002 zabývá otázkami v oblasti výživy zvířat (kvalita krmiv, krmná aditiva, stopové prvky a vedlejší produkty ve výživě zvířat, farmakostimulanty) s dopadem na bezpečnost potravního řetězce

Jednotlivé vědecké výbory

- **vědecký výbor fyto-sanitání a životního prostředí** (2002) - zabývá se sběrem informací, jejich analýzou a predikcí problémů v oblasti bezpečnosti potravin, které mají návaznost na problémy v primární zemědělské výrobě, importu a exportu zemědělských surovin/produktů a fyto-karanténní oblasti, a problémů vznikajících v důsledkem narušeného životního prostředí
- **vědecký výbor pro geneticky modifikované potraviny a krmiva** (2006)

2. řízení rizik

System bezpečnosti potravin je v České republice koordinován resorty:

- zemědělství
- zdravotnictví
- ve spolupráci s dalšími ministerstvy a jinými organizacemi státní správy

Jednotlivé resorty a instituce

- ministerstvo zemědělství
- ministerstvo zdravotnictví
- ministerstvo životního prostředí
- ministerstvo průmyslu a obchodu
- ministerstvo dopravy
- státní úřad pro jadernou bezpečnost
- celní orgány

koordinační skupina

Ministerstvo zemědělství

- problematika veterinární a fytosanitární,
- oblasti výživy a pohody zvířat
- procesy související s výrobou a označováním potravin a krmiv,
- problematiku uvádění GM potravin a krmiv na trh
- bezpečnosti vstupů při výrobě, skladování, distribuci a používání potravin a krmiv
- oblast ochrany zvířat (zacházení se zvířaty)
- prostřednictvím příslušných orgánů státního dozoru provádí úřední kontrolu trhu v těchto oblastech

Ministerstvo zdravotnictví

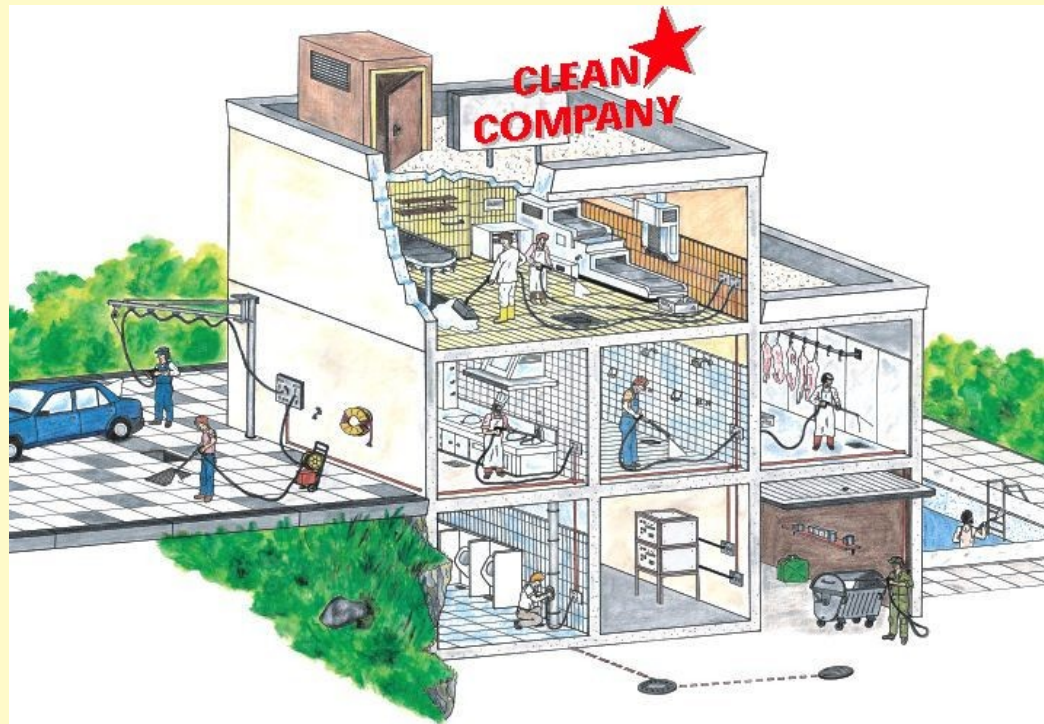
- oblast **společného stravování** a předmětů a **materiálů** přicházejících do styku s potravinami
- ve vztahu k výrobě a spotřebě potravin, za **stanovení požadavků** na potraviny v oblasti mikrobiologické, látek přídatných, pomocných a látek určených k aromatizaci potravin, kontaminantů, residuí pesticidů a veterinárních léčiv v potravinách a podmínek ozařování potravin
- zodpovědnost za agendu uvádění na trh **potravin nového typu**.
- prostřednictvím příslušných orgánů státního **dozoru** vykonává kontrolní činnost nad trhem a službami v těchto oblastech

Ministerstvo životního prostředí

- řízení jednotného informačního systému o životním prostředí, včetně plošného monitoringu životního prostředí na území České republiky
- přípravy a aktualizace právních předpisů, týkajících se nebezpečných chemických látek a směsí a správu v nakládání s geneticky modifikovanými organismy

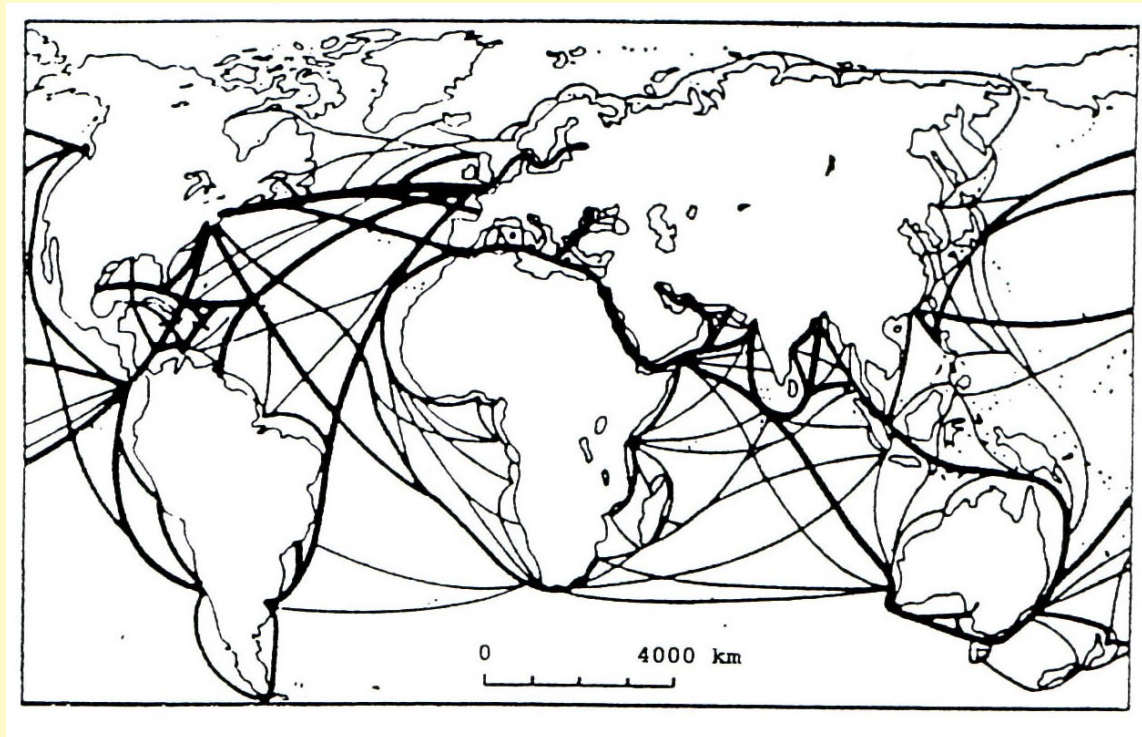
Ministerstvo průmyslu a obchodu

- zpracovává a udržuje systém na ochranu zájmů spotřebitele

Ministerstvo dopravy

- je kompetentní k zajišťování bezpečnosti potravin při jejich přepravě

Státní úřad pro jadernou bezpečnost

- stanovení maximálních přípustných úrovní radioaktivní kontaminace potravin
- řídí sledování a vyhodnocování radioaktivní kontaminace potravin v rámci činnosti celostátní radiační monitorovací sítě,
- odborně usměrňuje ostatní sledování a vyhodnocování radioaktivní kontaminace potravin

Celní orgány

- celní kontroly, které provádí při dovozu vybraných výrobků potravin a krmiv kontroly spolu s příslušnými orgány státního dozoru

Koordinační skupina

- byla ustanovena v roce 2002 pro koordinaci jednotlivých subjektů v systému bezpečnosti potravin
- jsou v ní zastoupeny ústřední orgány státní správy, příslušné orgány státního dozoru, spotřebitelské a profesní organizace
- jejím úkolem je zejména **koordinace činností jednotlivých rezortů a stanovení priorit v oblasti bezpečnosti potravin**, zajištění vzájemné spolupráce na národní úrovni, posilování spolupráce s národními institucemi bezpečnosti potravin členských států EU a EFSA

Dozorové orgány

hrají důležitou roli v systému bezpečnosti potravin, které:

- vykonávají úřední kontrolu potravin (a krmiv) na trhu
- dohlížejí nad dodržováním požadavků stanovených zákonem o potravinách a souvisejícími vyhláškami

Dozorové orgány v ČR

- státní zemědělská a potravinářská inspekce
- státní veterinární správa ČR
- orgány ochrany veřejného zdraví
- ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- ústav pro kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv

Komunikace o riziku

- klíčovou částí systému zajištění BP je **sdělování informací** všem zúčastněným institucím a veřejnosti
- nedílnou součástí systému je **Informační centrum bezpečnosti potravin** - <http://www.bezpecnostpotravin.cz/>
- v systému zajištění BP také mají nenahraditelné místo zájmové organizace a spotřebitelská sdružení (potravinářská komora, agrární komora)

System rychlého varování pro potraviny a krmiva

- Rapid Alert System for Food and Feed, RASFF
- slouží k oznamování přímého nebo nepřímého rizika pro lidské zdraví pocházejícího z potraviny nebo krmiva
- umožňuje rychlé a účinné sdílení mezi členy systému: Evropskou komisí, členskými státy EU a EFTA (Island, Lichtenštejnsko a Norsko) a Evropským úřadem pro bezpečnost potravin (EFSA)

RASFF

- byl zřízen na základě článku 50 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin
- ve všech členských státech a v Evropské komisi byla vytvořena kontaktní místa, mezi nimiž probíhá výměna informací o nebezpečných potravinách nebo krmivech

4 typy oznámení - RASFF

- **varování** - potraviny či krmiva představující vážné rizika nabízeny spotřebitelům ke koupi a je tedy nutné rychle jednat
- **informace** - rizikové potraviny či krmiva již nejsou na trhu nebo se riziko nepovažuje za závažné, tudíž není od ostatních členů rychlý postup vyžadován
- **odmítnutí na hranicích** - potraviny a krmiva byly testovány a odmítnuty na vnějších hranicích EU bylo-li u nich zjištěno zdravotní riziko
- **novinky** - veškeré informace týkající se bezpečnosti potravin a krmiv

RASFF v ČR

- fungování RASFF v ČR je upraveno Nařízením vlády č. 98/2005 Sb., kterým se stanoví systém rychlého varování o vzniku rizika ohrožení zdraví lidí z potravin a krmiv
- národním kontaktním místem Státní zemědělská a potravinářská inspekce (SZPI)

Evropský úřad pro bezpečnost potravin EFSA

- od roku 2005 své stálé sídlo v italské Parmě
- poskytuje nezávislá vědecká stanoviska, vědeckou a technickou podporu pro činnost Evropského společenství ve všech oblastech, které mají přímý nebo nepřímý vliv na bezpečnost potravin a krmiv

Evropský úřad pro bezpečnost potravin EFSA

EFSA má 4 orgány:

- správní rada – 14 členů
- výkonný ředitel – řízení EFSA
- poradní sbor a jeho pracovní skupiny – zastupují příslušné instituce 27 členských států EU (ČR Mze úřad pro potraviny)
- vědecký výbor a vědecké komise

Vědecké komise

- se skládají z nezávislých expertů členských států jmenovaných správní radou na dobu tří let (nejsou to zaměstnanci EFSA)
- v roce 2008 se zvýšil počet z 9 na 10
- **vědecký výbor** je složen z předsedů vědeckých komisí a nezávislých odborníků. Zodpovídá za koordinaci a jednotu postupu při přípravě vědeckého stanoviska a poskytování vědeckých stanovisek úřadu

Vědecké komise EFSA - 1

1. pro přísady a produkty nebo látky používané v krmivech (**FEEDAP Panel**)
2. pro přípravky na ochranu rostlin a rezidua přípravků na ochranu rostlin (**PPR Panel**)
3. pro geneticky modifikované organismy (**GMO Panel**)
4. pro dietetické výrobky, výživu a alergie (**NDA Panel**)
5. pro biologická nebezpečí (**BIOHAZ Panel**)

Vědecké komise EFSA - 2

6. pro kontaminující látky v potravinovém řetězci (**CONTAM Panel**);
7. pro zdraví a pohodu zvířat (**AHAW Panel**);
8. pro zdraví rostlin (**PLH Panel**)
9. pro potravinářské přídatné látky a nutriční zdroje přidané k potravinám (**ANS Panel**)
10. pro materiály přicházející do styku s potravinami, enzymy, látky určené k aromatizaci a pomocné látky (**CEF Panel**);
další komise (panely) EFSA

Úřad pro potraviny

- součástí ministerstva zemědělství od 1. dubna 2005
- svou činností zastřešuje oblast potravin v ČR
- má dva odbory:
 - ✓ odbor potravinářské výroby a legislativy,
 - ✓ odbor bezpečnosti potravin.

Funkce-Úřad pro potraviny

- **národní kontaktní místo pro pracovní orgány EU** v oblasti potravinového práva a standardů
- **kontaktním místem EFSA**
- zodpovídá za resortní politiku kvality potravin
- **řídí činnost** komise značky kvality KLASA
- **navrhuje úpravy právních předpisů ČR** v oblasti výroby, kontroly, hygieny potravin a jejich zdravotní nezávadnosti
- **analyzuje trendy** ve vývoji potravinářského a tabákového průmyslu v ČR aj.

Informační centrum bezpečnosti potravin

- vznik v roce 2002 na základě usnesení vlády ČR č. 1320/2001 ke Strategii zajištění bezpečnosti potravin v České republice
- ICBP je součástí odboru BP
- úkolem je získávat a třídit dostupné informace z oblasti bezpečnosti potravin, zajišťovat jejich tok k příslušným institucím, zajišťovat osvětu a organizovat vzdělávací akce pro spotřebitele
- <http://www.bezpecnostpotravin.cz/>

Děkuji za pozornost

